

Карабань О. М.,
заступник директора,
Березанська філія ПрАТ «ВНЗ» МАУП»
(Україна, Березань), bazaluk@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЗАСАД ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ ВИХОВАННЯ В СІМ'Ї

Автор розглядає особливості формування засад громадянської активності в сім'ї. Розглянуто історію цієї проблеми (в психологічній та педагогічній площині). Зроблено висновок, що при розгляді ефективності способів виховання в сім'ї громадянської активності особистості, а також при розвитку громадянських якостей дитини, ми повинні враховувати сучасне нейробіологічне, психологічне та педагогічне розуміння особливостей взаємодії між еволюціонуючим мозком дитини та особливостями розвитку того соціального середовища, в якому здійснюється первинна соціалізація.

Ключові слова: сім'я, первинна соціалізація, громадянська активність особистості, психіка, особистість.

Перш ніж почати аналіз процесу становлення громадянської активності в процесі сімейного виховання дамо визначення поняттю сім'я. Аналіз наукової літератури по цій проблематиці виявив багато запозичень авторів визначень сім'ї один у одного. Порівняння визначення сім'ї у різних науковців можна зустріти, наприклад, в дослідженні Б. Буяк [4].

З нашої точки зору, в відповідності до теми нашого дослідження доречно навести визначення сім'ї, яке сформулювала дослідниця Н. Дівічина: «Сім'я – це соціальна група, в якій чоловіки і жінки задовольняють природні статеві та інші (духовні, етичні, естетичні) потреби і забезпечують відтворення суспільства шляхом народження потомства. Сім'я вилетена в корінні основи життєдіяльності і утворює базові передумови функціонування соціуму шляхом фізичного і соціокультурного заміщення поколінь» [7, с. 7].

В більшості, всі сучасні концепції формування та розвитку громадянської активності особистості в тій чи іншій мірі засновані на соціологічній теорії пізнання – соціальному конструкціонізмі. Основи соціального конструкціонізму були розроблені австрійським і німецьким соціологами П. Бергером та Т. Лукманом у другій половині ХХ століття. Соціальний конструкціонізм П. Бергера та Т. Лукмана є одним з напрямків конструктивізму та виявляє шляхи за допомогою яких індивідууми і групи людей беруть участь у створенні соціальної реальності, що ними сприймається [3].

Одним із значущих досягнень соціологічної теорії П. Бергера та Т. Лукмана, є обґрунтування двох основних форм соціалізації індивідуума – первинної та вторинної [3]. У статті ми розглянемо первинну форму соціалізації, яка відбувається в сім'ї та найближчому оточенні.

Історія розгляду формування засад громадянської активності особистості починається з середини ХХ століття, хоча окремі напрями цієї проблеми розглядалися і значно раніше. Історія цього проблемного поля почалася з протистояння двох психологічних наукових шкіл. З одного боку, виступила школа радянських психологів, на чолі якої стояли видатні дослідники Л. Виготський [5] та А. Леонтьєв [8]. Протистояла їй школа західної психології, найяскравішим представником якої став французький психолог Ж. Піаже [10].

Між радянською та західноєвропейською школами психологів існувала достатня кількість протиріч. Основною відмінністю, яка безпосередньо стосується

нашої проблематики, є ставлення до дитини, а саме значення соціального середовища у формуванні засад особистісних характеристик підростаючих поколінь. Так, представники психологічної школи Виготського–Леонтьєва (до якої відносили себе такі вчені як В. Давидов, О. Запорожець, А. Лурія, С. Рубінштейн та ін.) вважали, що мозок малюка – це «табула раса» («чиста дошка») на якій зовнішнє соціальне середовище за допомогою відповідних соціальних інститутів (інститут сім'ї, система освіти та інші соціокультурні дієві механізми) та спеціальних методик «прописує» ключові психологічні характеристики та світоглядно–ціннісні засади.

Західноєвропейська школа психологів, що була представлена насамперед дослідженнями Ж. Піаже [10], не заперечувала значущості соціального середовища як первинної форми соціалізації індивіда. Але на відміну від радянської школи психологів, західноєвропейські психологи пріоритетного значення надавали спадковості – тим особливостям у формуванні та розвитку психіки, які вже були закладені в мозок малюка при народженні. Європейські психологи вважали, що мозок дитини – це не «табула раса», а вже прописані природою психологічні характеристики, під які відповідні соціальні інститути повинні не тільки пристосовуватися, але й забезпечити їх розвиток. Тільки в цьому випадку суспільство отримує не деструктивного індивіда, а гармонійно розвинуту особистість з високорозвинутою громадянською активністю [1].

Відаємо належне, ще на початку ХХ століття, російсько–американський соціолог П. Сорокін (один із засновників відомої у світі Чиказької школи соціологів) писав: «...суспільство як предмет вивчення соціології представлено тільки там, де є кілька одиниць (індивідів), обдарованих психікою і пов'язаних між собою процесами психічної взаємодії. І зворотно, всюди, де взаємодія тих чи інших центрів позбавлене психічного характеру, наприклад взаємодія атомів, молекул, планет, каменів, дерев, найпростіших організмів, позбавлених свідомості, – там не буде і суспільства в сенсі соціологічному» [11, с. 28]. Тобто вже на початку ХХ століття у колі американських й західноєвропейських науковців склалося стійке розуміння важливості в процесі соціалізації особистості психіки та рівня її розвитку, тому всі психологічні та педагогічні методики відштовхувалися від особливостей її розвитку та становлення. Причому до уваги бралися як спадкові задатки так і потенціал педагогічних практик (сімейних, освітніх та ін.), який із самого початку розглядався не як домінуюча сила (як у психологічній школі Виготського–Леонтьєва), а як допоміжний інструмент для розкриття природою закладених талантів [2].

Сучасні дослідження в нейронауках підтвердили правоту школи західноєвропейської психологів. Наприклад, дослідження лауреата Нобелівської премії Е. Калвіна, нейробіолога Е. Голдберга [6] та ін. довели вагомість спадкових програм в активності психіки і, відповідно, необхідність інституту сім'ї та системи освіти не прямолінійно «прописувати» (нав'язувати) світоглядні й ціннісні орієнтири, а виходити з закладених природою в психіку дитини характеристик.

Як цей факт впливає на наше дослідження?

По–перше, нейробіологічні та психологічні наукові розвідки закладають основу педагогічних систем та різних педагогічних методик. Саме тому провідні педагогічні

системи світу (на які рівняється сучасна система освіти України) використовують у своїх педагогічних практиках результати найсучасніших досліджень в нейробіології та психології, та враховують спадкову зумовленість мозку дитини в освітньому впливі.

По-друге, прийняття спадкової схильності мозку дитини до різних соціальних комунікацій змінює сам підхід до первинної соціалізації індивідуума – сім'я не може і не повинна нав'язувати дитині стійкі для неї соціальні і ціннісні орієнтації. Сім'я повинна вибудувати своє спілкування з дитиною під ту спадкову природу, яку сама ж в дитину і заклала.

По-третє, потенціал первинної соціалізації (зокрема й для громадянської активності) розкривається тільки в тому випадку, якщо спадкова схильність психіки та умови її комунікації в мікросоціальній групі сім'ї – корелюють. Якщо вони входять у протиріччя, то при будь-яких подальших розкладах первинна соціалізація чинить деструктивний вплив на формування психіки дитини: на її якісні характеристики та ціннісні орієнтації.

Саме тому, при розгляді ефективності способів виховання в сім'ї громадянської активності особистості, а також при розвитку громадянських якостей дитини, ми повинні враховувати сучасне нейробіологічне, психологічне та педагогічне розуміння особливостей взаємодії між еволюціонуючим мозком дитини та особливостями розвитку того соціального середовища, в якому здійснюється первинна соціалізація.

Дослідник Б. Буяк пропонує наступну типізацію сімей як соціального середовища, в якому здійснюється первинна соціалізація дитини [4, с. 8]:

– сім'я з активною громадянською позицією батьків, які діяльно сприяють формуванню у своїх дітей соціально-психологічних якостей для входження в навколишнє середовище, різнобічного пізнання, формування суспільних цінностей, що визначають громадянську та політичну свідомість, а також цілеспрямовано керують цими процесами;

– сім'я з активно-пасивною громадянською позицією батьків, в яких проявляється байдуже ставлення до підготовки дітей для життя у суспільстві, відсутнє бажання прищеплювати дітям почуття відповідальності, розвивати у них шанобливе ставлення до високих громадянських цінностей, прийняття світоглядних норм та ідеалів;

– сім'я з пасивною громадянською позицією батьків, в якій підготовка дітей до політичної соціалізації не входить в коло інтересів родини. Для таких сімей характерне прагнення перенести відповідальність за навчання дітей та входження їх у соціальне життя на школу та вчителів;

– сім'я з негативною громадянською позицією батьків та більшості членів родини, в якій діти здебільшого кинуті напризволяще.

Наше авторське дослідження первинної соціалізації дитини в умовах сім'ї підводить до того, що:

1. З моменту народження до підліткового періоду і далі сім'я здійснює первинну соціалізацію дитини. Поняття «соціалізація» в сучасній науковій літературі завдяки дослідженням Г. Андрєєва, Н. Андрєєнкова, Ю. Антоняна, С. Батєніна, Б. Бім-Бада, В. Бочарова, Ю. Василькова, Б. Вульфова, І. Зверєва, Н. Заверико, Ю. Загороднього, І. Кона, О. Леонтьєва, М. Лукашевича, В. Москаленко, Р. Немов, А. Петровського та ін., має сформовану міждисциплінарну традицію розуміння. Воно

включає в себе, головним чином, три основних напрямки дослідження: соціально-філософське, соціально-психологічне та соціально-педагогічне. Всі ці три напрями зводяться до розуміння первинної соціалізації як складного та залежного від багатьох причин і складових процесу отримання дитиною людських якостей, які визначаються конкретним соціальним середовищем.

2. Первинна соціалізація дитини – це не тільки її включення в сферу соціальних комунікацій як об'єкта цих соціальних відносин. На наш погляд, основним завданням сім'ї та близького оточення є пробудження в дитині чуттєво-емоційної складової її психіки, яка формує її як суб'єкта соціальних відносин. Пробудження чуттєво-емоційної складової психіки дитини – це основа соціальної активності особистості, яка регулюється з боку суб'єкта соціальних комунікацій – ціннісними та світоглядними орієнтаціями, а з боку суспільства – нормативно-правовими документами та державною ідеологією. Як зазначає з цього приводу дослідниця С. Оленіч: «Формування особистості, зокрема молоді, її світоглядних норм, суспільно-ціннісної спрямованості та соціальної поведінки відбувається через входження у навколишнє середовище та різностороннє його пізнання, перетворення себе на суспільного індивіда, долучення до соціального життя як активної і дієвої сили» [9, с. 114]. А відомий український педагог В. Сухомлинський про важливий та необхідний розвиток чуттєво-емоційної складової психіки писав наступне: «Там, де емоції не беруть участі в пізнанні, підліток не застосовує до себе істини, які розкриває перед його свідомістю вихователь; виховання не стає самовихованням, а тому перестає бути і справжнім вихованням» [12, с. 47].

Від народження до підліткового періоду (фактично 12–13 років) – це пробудження чуттєво-емоційної складової психіки дитини, формування на її основі комплексу ціннісної орієнтації.

3. Розглядаючи особливості первинної соціалізації, П. Бергер і Т. Лукман акцентують свою увагу ще на одній особливості інтеграції дитини в соціальний простір [3]. А саме, особливістю формування психіки дитини в цей період часу, стає той факт, що на рівні нейрофізіології її психіка ще позбавлена особистісного внутрішнього фільтру – дитина «вбирає» в себе всю вагому, чуттєво-емоційно забарвлену інформацію. На цей факт звернули увагу ще в середині ХХ століття, причому, як нейрофізіологи, так і психологи (наприклад, К. Анохін, О. Запорожець, Е. Кендел, А. Леонтьєв, Ж. Піаже, С. Рубінштейн та ін.). А так як батьків не вибирають, то первинна соціалізація дитини головним чином – це асоційований інформаційний простір, що складається з найяскравіших подій від спілкування з батьками та близьким оточенням. Причому вся ця первинна інформація закладається в підсвідомість мозку що формується, та в подальшому дорослому житті активно проявляє себе. Ще З. Фрейд на початку ХХ сторіччя зазначив, що 70% особливостей поведінки дорослих – це наслідок чуттєво-емоційних переживань випробуваних в ранньому дитинстві [13]. А в другій половині ХХ століття К. Юнг обґрунтував важливу роль архетипів, що частково передаються та частково пробуджуються в ранньому віці у дитини, та згодом відіграють важливу роль в соціальних комунікаціях дорослої людини [14].

Таким чином, ціннісні, світоглядні та комунікативні засади світу дитини – це сукупна асоційована інформація,

що складається зі світоглядних засад мати, батька, сестер або братів, та близьких людей, які брали участь у вихованні дитини (бабусі, дідусі, тітки, дядьки, друзі та ін.).

4. Слід зазначити, що за П. Бергером та Т. Лукманом первинна соціалізація – це база, чуттєво-емоційна основа, на якій, вже з підліткового періоду і далі формується дієве та активне внутрішнє «Я» [3]. Внутрішнє «Я» – це природний фільтр, що має реальну нейробіологічну основу. Внутрішнє «Я» не тільки активно проявляє себе на межі підсвідомості (чуттєво-емоційної складової психіки людини) та впливу зовнішнього соціального середовища, але й направляє внутрішні потенціали психіки на різні (головним чином, свідомо обрані) соціальні комунікації. Формування та розвиток внутрішнього «Я» – це прерогатива вторинної соціалізації. Проте ефективність і повнота вторинної соціалізації можлива тільки у взаємодії з конструктами первинної соціалізації, які (як ми вже відзначали посилаючись на класичні роботи З. Фрейда та К. Юнга) продовжують проявляти себе і в дорослому житті особистості.

Формування засад громадянської активності засобами виховання в сім'ї необхідно проводити коректно та обережно, оскільки завжди присутня висока ймовірність нав'язування певних, вже застарілих стереотипів властивих батькам. В більшості своїй, у формуванні основ громадянської активності всі батьки використовують одні й ті ж методи та прийоми:

- переконання (пояснення, порада, розповідь з особистого досвіду);
- заохочення (похвала, заохочувальні подарунки, цікава перспектива);
- повторення і привчання;
- особистий приклад («Роби, як я, роби разом зі мною, роби краще за мене»);
- покладання певних обов'язків у сім'ї, залучення до сімейних планів, перспектив, діяльності та ін.

Процеси становлення громадянської активності в сімейному вихованні залежать від:

- Знання батьками азів педагогіки, умінь, навичок та досвіду роботи з дітьми;
- Рівня авторитету батьків в сім'ї;
- Рівня громадянської активності самих батьків;
- Рівня комунікації між батьками і дітьми, вміння говорити, відстоювати і слухати;
- Бажання і можливостей батьків;
- Знання та розуміння батьками своїх дітей;
- Рівня залученості батьків і дітей у спільну діяльність.

Серед засобів формування засад громадянської активності особистості в сім'ї назвемо найбільш поширені: побут, праця, слово, духовний і моральний клімат у сім'ї, спільна участь у важливих соціально-політичних подіях держави, їх спільне обговорення, традиції, символіка, атрибути, реліквії та ін. [3].

Таким чином в статті ми розглянули особливості формування засад громадянської активності особистості засобами виховання в сім'ї: історію питання, етапи розвитку, сучасні дослідження.

Список використаних джерел

1. Базалук О. А. Философия образования в свете новой космологической концепции. Учебник / Олег Базалук. – Киев: Кондор, 2010. – 458 с.
2. Базалук О. А. Модель эволюции разумной материи / О. Базалук // Philosophy and Cosmology 2014 (Том 12). – Киев: МФКО, 2014. – С.165–196.

3. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М.: Медиум, 1995. – 323 с.

4. Буяк Б. Б. Роль сім'ї у формуванні світоглядної складової політичного виховання молоді / Б. Б. Буяк. – Севастополь: Изд-во СевНТУ, 2012. – Вып.126: Философия. – С.7–13.

5. Выготский Л. С., Лурия А. Р. Этюды по истории поведения: Обезьяна. Прimitив. Ребенок / Л. С. Выготский, А. Р. Лурия. – М.: Педагогика–Пресс, 1993. – 224 с.

6. Голдберг Э. Управляющий мозг: Лобные доли, лидерство и цивилизация / Элхонн Голдберг / Пер. с англ. Д. Бугакова. – Москва: Смысл, 2003. – 335 с.

7. Дивичина Н. Ф. Семьеведение: Краткий курс лекций для вузов / Н. Ф. Дивичина. – М.: ВЛАДОС–пресс, 2006. – 327 с.

8. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: В 2-х т. Т. I / А. Н. Леонтьев. – М.: Педагогика, 1983. – 392 с.

9. Оленич С. Об'єктивні та суб'єктивні чинники становлення молоді в системі суспільних відносин сучасної України / С. Оленич // Вісник НТУУ«КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка: збірник наукових праць. – 2009. – №2 (26). – С.113–117.

10. Пиаже Жан Речь и мышление ребенка / Пер. с франц. и англ. – Москва: Педагогика–Пресс, 1994. – 528 с.

11. Сорокин П. Человек, цивилизация, общество / П. Сорокин. – Москва: Политиздат, 1992. – 545 с.

12. Сухомлинский В. А. Рождение гражданина / В. А. Сухомлинский / изд. 2-е. – М.: «Молодая гвардия», 1971. – 336 с.

13. Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. произведений / З. Фрейд. – М.: Просвещение, 1989. – 448 с.

14. Юнг Карл. Душа и миф: шесть архетипов. Пер. с англ. – Киев: Государственная библиотека Украины для юношества, 1996. – 384 с.

References

1. Bazaluk O. A. Filosofija obrazovanija v svete novoj kosmologicheskoj koncepcii. Uchebnik / Oleg Bazaluk. – Kiev: Kondor, 2010. – 458 s.

2. Bazaluk O. A. Model' jevoljucii razumnoj materii / O. Bazaluk // Philosophy and Cosmology 2014 (Tom 12). – Kiev: MFKO, 2014. – S.165–196.

3. Berger P., Lukman T. Social'noe konstruirovanie real'nosti. Traktat po sociologii znaniija / P. Berger, T. Lukman. – M.: Medium, 1995. – 323 s.

4. Bujak B. B. Rol' sim'i' u formuvanni svitogljadnoi' skladovoi' politychnogo vyhovannja molodi / B. B. Bujak. – Sevastopol': Izd-vo SevNTU, 2012. – Vyp.126: Filosofija. – S.7–13.

5. Vygotskij L. S., Lurija A. R. Jetjudy po istorii povedenija: Obez'jana. Primitiv. Rebenok / L. S. Vygotskij, A. R. Lurija. – M.: Pedagogika–Press, 1993. – 224 s.

6. Goldberg Je. Upravljajushhij mozg: Lobnye doli, liderstvo i civilizacija / Jelhonon Goldberg / Per. s angl. D. Bugakova. – Moskva: Smysl, 2003. – 335 s.

7. Divicyna N. F. Sem'evedenie: Kratkij kurs lekcij dlja vuzov / N. F. Divicyna. – M.: VLADOS–press, 2006. – 327 s.

8. Leont'ev A. N. Izbrannye psihologicheskie proizvedenija: V 2-h t. T. I / A. N. Leont'ev. – M.: Pedagogika, 1983. – 392 s.

9. Olenych S. Ob'jektyvni ta sub'jektyvni chynnyky stanovlennja molodi v systemi suspil'nyh vidnosyn suchasnoi' Ukra'iny / S. Olenych // Visnyk NTUU«KPI». Filosofija. Psihologija. Pedagogika: zbirnyk naukovykh prac'. – 2009. – №2 (26). – S.113–117.

10. Piazhe Zhan Rech' i myshlenie rebenka / Per. s franc. i angl. – Moskva: Pedagogika–Press, 1994. – 528 s.

11. Sorokin P. Chelovek, civilizacija, obshhestvo / P. Sorokin. – Moskva: Politizdat, 1992. – 545 s.

12. Suhomlinskij V. A. Rozhdenie grazhdanina / V. A. Suhomlinskij / izd. 2-e. – M.: «Molodaja gvardija», 1971. – 336 s.

13. Frejd Z. Psihologija bessoznatel'nogo: Sb. proizvedenij / Z. Frejd. – M.: Prosveshhenie, 1989. – 448 s.

14. Jung Karl. Dusha i mif: shest' arhetipov. Per. s angl. – Kiev: Gosudarstvennaja biblioteka Ukrainy dlja junoshestva, 1996. – 384 s.

Karaban O. M., Deputy Director of the Berezan branch of PJSC «university» AIDP» (Ukraine, Berezan), bazaluk@ukr.net

Formation of civil activity of the person by means of education in the family

The article considers the peculiarities of forming the foundations of civic engagement in the family. The history of this problem (in the psychological and pedagogical plane). It is concluded that when considering the effectiveness of methods

of upbringing in a family of civil activity of the individual, as well as the development of civil qualities of the child, we must consider contemporary neurobiological, psychological and pedagogical understanding of the interaction between the brain child and evolving features of the social environment in which carried out primary socialization.

Keywords: family, primary socialization, civic activity personality, psyche, personality.

Карabanь О. Н., заступитель директора, Березанский филиал ЧАО «ВУЗ» МАУП (Украина, Березань), bazaluk@ukr.net

Формирование основ гражданской активности личности средствами воспитания в семье

Автор рассматривает особенности формирования основ гражданской активности в семье. Рассмотрена история этой проблемы (в психологической и педагогической плоскости). Сделан вывод, что при рассмотрении эффективности способов воспитания в семье гражданской активности личности, а также при развитии гражданских качеств ребенка, мы должны учитывать современное нейробиологическое, психологическое и педагогическое понимание особенностей взаимодействия между эволюционирующим мозгом ребенка и особенностями развития той социальной среды, в которой осуществляется первичная социализация.

Ключевые слова: семья, первичная социализация, гражданская активность личности, психика, личность.

УДК 659.1:008(477)

Матвійчук Б. С.,
здобувач кафедри культурології та інноваційних культурно-мистецьких проєктів, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна, Київ), matviychukdana@ukr.net

МИСТЕЦТВО У РЕКЛАМІ ПАРФУМЕРНОГО МИСТЕЦТВА

Визначається комерційний взаємозв'язок між рекламою та мистецтвом парфумерії, розглядаються різні періоди розвитку історії парфумерного мистецтва, виокремлюються уподобання населення та відображаються стилізові особливості брендів. Показується значення рекламних повідомлень для популяризації косметичних товарів. Наголошується на історії всесвітньо відомих брендів та окремих особистостях в світі парфумерії. Розкривається питання культурного контексту ароматів та наводяться способи використання парфумів для різних соціальних заходів. Досліджується становлення парфумерії як науки та мистецтва на прикладі історичного розвитку бренду «Vivacard». Наводиться різне ставлення до ароматів в різних часових і географічних умовах. Звертається увага на сучасній українській парфумерній стилі через призму творчості Б. Зубченко.

Ключові слова: парфумерія, реклама, мистецтво, перформанс.

Реклама підносить парфум до одного із найбажаніших товарів, створюючи ілюзію розкоші та краси. Вона розповідає неймовірні історії успіху, кохання, зустрічі або розлуки. Провідні парфумери та креативні директори бренду запрошують для промотування нових ароматів відомих кінорежисерів, фотографів, моделей, знаменитостей і звичайно ж визнаних публікою рекламистів.

Для кращого розуміння проблематики, слід звернути увагу на роботи присвячені парфумерному мистецтву. Наприклад, книга С. Жирара–Лагорсі «100 легендарних ароматів», в якій автор аналізує успіх найпопулярніших парфумів. Або ж справжня енциклопедія ароматів «Аромати світу» під редакцією Т. Євсєєвої. Не менше затребуваною є робота С. Еллінек «Духи – мрія у флаконі», яка розкриває загадки створення ароматів. Серед сучасних парфумерних критиків варто виокремити Л. Турін і Т. Санчез («Perfumes: The A–Z Guide»), Ч. Берр («The Perfect Scent», «The Emperor of Scent»), Ж.–К. Елена («The Diary of Noise»), Д. Боліє («The Perfume Lover»). Цікавим екскурсом в світ парфумерії та композиційних ароматів є книга Л. Віллорезі («Парфумерія. Історія,

культура і технологія»). Таким чином, в кожній із робіт наводяться різні аспекти сприйняття ароматів. Проте тема взаємовпливу реклами та парфумерного мистецтва є неповністю розкритою.

Варто виокремити роль та функції парфумерії в розрізі філософії мистецтва. Так, І. Нікітіна наголошує, що на прикладі смаку та моди можна визначити попит на певний товар. В. Бранський розкриває закономірності художньої творчості та сприйняття, взаємовідношення мистецтва та філософії, аналізує причини формування того чи іншого естетичного ідеалу. І. Тен відтворює процес створення творів мистецтва, проводить паралелі між відомими шедеврами.

Новітні роботи, присвячені ароматам, спираються на теоретичний доробок таких філософів, як П. Бурде, М. де Серто, Дж. Батлер і стосуються проблематики тілесності, матеріальної культури. Наприклад, С. Харві класифікує запахи за доби раннього християнства, Х. Даген розглядає історію англійської парфумерії Нового часу, а Дж. МакХая досліджує запах в індійській духовній культурі.

На нашу думку, найбільш розгорнутий і обґрунтований підхід представлений в роботі Дж. Рейнарца «Запахі минулого». Автор ставить питання щодо гендерного розподілу ароматів (нюх через призму жіночності та мужності, ставлення жінок до чоловічих ароматів і навпаки); особливості сприйняття запахів різними расами; виокремлює класовий характер запахів (розглядається культура французьких королівських парфумів), виділяє аромат як підтвердження соціального статусу і належність до певної соціальної групи.

Відаючи належне усім авторам, праці яких тим чи іншим чином стосуються нашого дослідження, все ж зауважимо, що робіт, присвячених вивченню питання взаємодії мистецтва, парфумерного мистецтва та реклами, – недостатньо.

На прикладі розвитку однієї із найпопулярніших парфумерних фірм – «товариство Брокер і К», можна прослідкувати становлення парфумерії, як науки та мистецтва та показати її постійний зв'язок із рекламою. Своїй популярності компанія завдячує Генріху Брокару, який став першим із знатної сім'ї Брокер, хто зацікавився вивченням ароматів та парфумерною справою як такою. В 1861 р., переїхавши із Москви до Парижа, Г. Брокер був запрошений в якості головного лаборанта і парфумера на французьку фабрику. Отримавши професійний досвід і нові знання, російський спеціаліст винайшов свій спосіб виготовлення концентрованих парфумів. Не маючи можливості самостійно використати даний винахід, Г. Брокер продав відкриття французькій фірмі «Рур Бертран», а на отриманні кошти організував власне підприємство.

Відкривши спочатку миловарне виробництво, парфумер намагався охопити якомога більше аудиторії, зробити свій бренд пізнаваним. Для подальшої популяризації він навіть, оформлюючи дитяче мило, використовував російський алфавіт, ставлячи буквишtamпи на кожному одинокій. Головною метою було зробити такий товар, який би сприймався споживачем одночасно і як якісний, і як доступний. Підприємець пішов далі і вигдав справжнє «народне мило» для всіх прошарків населення, вартістю лише в одну копійку. Так, мати приємний аромат шкіри і використовувати гарно оформлене прозоре мило (раніше в побуті було тільки